

מלחמה בארץ – מה אומר הרבי?

מצב קשה. זמן מלחמה

מה נוכל לעשות כדי לסייע?

כיצד ניתן להתגבר על הפחד? ומדוע דווקא עכשיו

זה כל כך הרסני לדבר בגנותו של יהודי שני

חוברת למרצה

תובנות לחיים

טעימה מתורתו של הרבי

פרשת לך-לך

THE
SHLUCHIM
OFFICE

לתרומות והקדשות, צרו קשר info@jewishinsights.org
כדי להוריד מערכי שיעור נוספים, בקר באתר www.JewishInsights.org/he

Published and Copyright 2023 by
Shluchim Office International
816 Eastern Parkway, Brooklyn,
NY 11213
718.221.0500

5784 - 2023

עימוד | מוסי וולוסוב
אתר אינטרנט | יובל כץ וישראל ויסוצקי
אדמיניסטרציה | מענדל גרינברג

ועדה מייעצת
הרב אשר דערן - קייפ-טאון, דרום אפריקה
הרב מנדי גרליצקי - תל אביב, ישראל
הרב לוי גרינברג - אלפסו, טקסס
הרב דוד גולדברג - סאו פאולו, ברזיל
הרב לוי שייקביץ - כפר חב"ד, ישראל
הרב מנדי גרינברג - טווינסבורג, אוהיו
הרב שמואל פרידמן - בבלנקה, ארגנטינה
הרב יוסף יצחק בלוי - כינרת, ישראל
הרב חיים דרוקמן - לוצרן, שוויץ

ספרדית
תרגום ועריכה | הרב רפי טוויל

צרפתית
תרגום ועריכה | הרב יאיר אלבז
הגהה | ש. אלבז

פורטוגזית
תרגום | מר יצחק דיין
עריכה | הרב ישעי' דיין
עימוד | מייק קטן

רוסית
תרגום ועריכה | הרב ניסן רופו
הרב אלכסנדר גרישין
עימוד | ח. וולף

משרד השלוחים
יו"ר | הרב גדליה שמטוב
כיתוח | הרב מנדי שמטוב

עורכים
הרב אברהם גרינברג
הרב זושא גרינברג
משתתף בעריכה: הרב שלום בער חזן

עברית
עריכה לשונית | הרב זושא גרייזמאן
הגהה | הרב מנחם וילהלם

אנגלית
תרגום ועריכה | הרב מענדל סופער
הגהה | הרב מענדל לברטוב

תוכן השיעור

5. א. חשוב טוב – יהיה טוב.....

בחב"ד ישנו פתגם "חשוב טוב – יהיה טוב" שנאמר על ידי "הצמח צדק" (מקור 1). הרבי מסביר שהמקור לכך הוא מספר הזוהר הקדוש, שאומר שמלמעלה נוהגים עם האדם באותה צורה שהוא נוהג בה (מקור 2).

ה"צמח צדק" סיפר, שכאשר הוא התפלל פעם תפילה בניגון של עצבות, סבו האדמו"ר הזקן סימן לו להימנע מכך, והסביר לו שכפי המידה שאדם מראה מלמטה – מראין לו מלמעלה. (מקור 3). בהמשך הצמח נותן עצות פרקטיות איך להימנע מפחד ומעצבות.

10. ב. כוחם של מחשבה ודיבור.....

הרבי מביא מקור לרעיון הזה מהתורה: משה רבינו הורג מצרי שמתעלל ביהודי וטומנו בחול. למחרת אומר לו משהו ברחוב: "הלהרגני אתה אומר כאשר הרגת את המצרי?" משה פחד מחשש שזה יגיע לאזני פרעה. ואכן זה קרה, ולפיכך ברח משה למדין (מקור 4).

שואל הרבי, מדוע חשוב לציין שמשה פחד? הרי מה שחשוב לסיפור הוא שזה נודע לפרעה, ולכן ברח משה! ומסביר: שאילו לא משה לא היה ירא שילשינו אותו לפרעה, פרעה אכן לא היה שומע מכך, כי "חשוב טוב – יהיה טוב". ולכן מדגישה התורה שמשה פחד, כי רק בעקבות זאת זה אכן הגיע לאזני פרעה והוא היה צריך לברוח...

נאמר בתלמוד שלשון הרע הורגת שלושה: את המספר, את השומע ואת מי שמדברים עליו (מקור 5). נשאלת השאלה: במה חטא המדובר? וההסבר הוא: דיבור מבטא בגלוי את מה שנמצא בעולם. ולפיכך, כאשר מדברים באופן שלילי על הזולת – מביאים את הרע שבו לידי גילוי, ובכך מזיקים לו (מקור 6).

לומד מכך הרבי, שהבעיה אצל משה היתה כפולה – לא רק שהוא לא חשב טוב, הוא אף אמר זאת. וכיון שהוא אמר זאת, הרע אצל דתן ואבירם התגלה, והם אכן עשו זאת לפועל.

12. ג. להיות בטוחים שנצלח את הקשיים.....

הגם שישנם קשיים בקיום התורה והמצוות, האדם צריך "לחשוב טוב" שיש לו כח לקיים אותם, ואזי אכן "יהיה טוב" והוא יצליח.

מבואר במדרש, שאחד הדברים שבזכותם נגאלו אבותינו היה שלא שינו את שמם העברי – "ראובן ושמעון ירדו וראובן ושמעון עלו" (מקור 7). הרבי מבאר בעומק יותר, שמיד כאשר 'ראובן ושמעון ירדו' – מיד בירידתם לגלות, הם כבר ידעו ש"ראובן ושמעון עלו" – שהם יצאו מהגלות הזאת, והחשיבה החיובית היא זו שנתנה להם את הכח לשרוד את הגלות ולצאת לגאולה.

[וידאו: "חשוב טוב – יהיה טוב".]

15. ד. שמחה בזמן המלחמה.....

שלשה ימים לאחר מלחמת יום הכיפורים הרבי ערך התוועדות. הרבי פתח בשאלה (מתוך בכי): מכיון

שיהודים עומדים במלחמה – אם כן איזה מקום יש לערוך התוועדות? וענה: שהבעש"ט ביאר על הפסוק "ה' צלך", שהקב"ה הוא כמו "צל" של יהודי: כשם שה"צל" עושה את אותן תנועות שעושה האדם, כך גם ה' מתנהג באותו צורה שהיהודי מתנהג. ולכן, כשאנו נהיה בשמחה, מלמעלה ישפיעו עלינו שמחה ונצחון במלחמה.

הוראות לחיים

- א. לחשוב טוב. כאשר אנו שמחים ומאירי פנים, הקב"ה משפיע באותה מידה.
- ב. להיזהר מאוד לא לדבר בצורה שלילית על יהודי שני, משום שכאשר מדברים בצורה כזאת, פועלים

פתיחה

כיצד אפשר להתגבר על פחדים? מה קרה למשה רבינו כאשר הוא נכנע לפחד? ומה ייעץ הרבי ליהודים המודאגים במהלך מלחמת יום הכיפורים?
שיעור בשיחת הרבי שנדמה כאילו נכתבה במיוחד לימים אלו.

שיעור זה

משיחת שבת פרשת שמות ה'תשכ"ו, בלתי מוגה
שיחות קודש, התשכ"ו, עמוד 150 ואילך.
(לשלימות הענין, עיין לקוטי שיחות חלק ל"ו שמות א')

ומשיחת י"ג תשרי, ה'תשל"ד.
תורת מנחם, כרך ע"ד עמוד 74

א. חשוב טוב – יהיה טוב

בחב"ד ישנו פתגם ששגור בפי החסידים מזה דורות, "חשוב טוב – יהיה טוב". הרבי חזר עליו מאות (אם לא אלפי) פעמים, לחסידים שביקשו את עצתו ברגעים קשים, ולכלל הציבור ברגעי משבר.

הפתגם במקורו נאמר על ידי הרבי השלישי של חב"ד המכונה "הצמח צדק". נקרא להלן את הסיפור כפי שמספר אותו הרבי הקודם:

מקור 1 שיחת חג השבועות תרצ"ד | לקוטי דיבורים מתורגם, חלק א-1 ע' 228

בְּיִשְׁבֵּת תּוֹמְכֵי תְּמִימִים בְּלִיבְּאֹיטְשׁ, הָיָה אֶחָד הַמְּשֻׁפְּעִים – הָרַב הַחֲסִיד ר' מִיכָאֵל נִשְׁמָתוֹ עָדָן. וְזָקְנֵי תַלְמִידֵי הַתְּמִימִים שִׁיחִיו זֹכְרִים מִי הָיָה ר' מִיכָאֵל.

לתלמיד
עמ' 3

בְּהִיּוֹתוֹ אַבְרָהָ, קָלָה אֶצְלוֹ קְשׁוּת, לֹא עָלִינוּ, אֶחָד מֵיְלָדָיו. הָרוֹפְאִים הִתְיַאֲשׁוּ מִחַיָּו, וְאָמְרוּ שְׂאִין לָהֶם מָה לַעֲשׂוֹת. ר' מִיכָאֵל הֵלֵךְ אֶל הַכֹּהֵן הַחֲסִידִים וְסִפֵּר עַל מַצְבוֹ הַמּוֹר. הַחֲסִידִים חִזְקוּ אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִפֹּל בְּרוּחוֹ, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בְּיַדָּיו יִרְחַם, אֲלֵא שֶׁעָלָיו לְלַכֵּת מִיַּד לְלִיבְּאֹיטְשׁ.

ר' מִיכָאֵל פָּרַץ בְּבִכֵי מוֹר: הוּא מְאוֹד הָיָה רוֹצֵה לְלַכֵּת אֶל הָרַבִּי, אִךְ הָרוֹפְאִים הָרִי אוֹמְרִים שֶׁמִּדְּבַר בְּשַׁעוֹת רַחֲמָנָא לְצַלּוֹ, וְלִשְׁם מָה יֵלֵךְ?

אֶחָד מִזָּקְנֵי הַחֲסִידִים הִתְרַעַם עָלָיו קְשׁוּת, בְּאָמְרוֹ: "הַגְּמֵרָא אוֹמְרַת אֵל יִמְנַע אָדָם עֲצָמוֹ מִן הַרְחָמִים. וּבְיַדָּיו יִפְעֲלוּ מְלִיצֵי הַיֵּשׁוּר אֶצְלָה ה' יִתְבָּרַךְ לְחַכּוֹת בְּהַחֲלָטָה עַד שֶׁהוּא יָבוֹא אֶל הָרַבִּי".

אֶחָד מֵאַבְרָכֵי הַחֲסִידִים, בַּעַל מְלֶאכָה חֵיט וְחִבְרוֹ שֶׁל ר' מִיכָאֵל, הִצְטַרֵּף לְהַלִּיכָתוֹ שֶׁל ר' מִיכָאֵל לְלִיבְּאֹיטְשׁ. בְּדַרְךָ הַזֶּה הָיָה פְּמָה פְּעָמִים גְּסִיעוֹת זִלּוּת, כִּי שֶׁלֹּא הִצְטַרְכוּ לְלַכֵּת כָּל הַדַּרְךָ רַגְלִי. בְּבוֹאָם לְלִיבְּאֹיטְשׁ, הִצְלִיחַ ר' מִיכָאֵל לְהַתְקַבֵּל מִיַּד בִּיחִידוֹת. כְּשֶׁנִּכְנַסְתִּי אֶל הָרַבִּי – סִפֵּר ר' מִיכָאֵל – וּמִסֵּרְתִּי אֶת פְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ עֲבוּר הַיְלָד, עָבַר בִּי בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה הַרְעִיוֹן, 'מִי יוֹדֵעַ מָה נַעֲשֵׂה עִם הַיְלָד? הָרוֹפְאִים הָרִי אָמְרוּ שֶׁזֶּה שְׂאֵלָה שֶׁל שַׁעוֹת!' וּפְרַצְתִּי בְּבִכֵי מוֹר...

הָרַבִּי קָרָא אֶת הַפֶּתֶק וְאָמַר לִי, "אֵל תִּבְכֶּה, חֲשׁוֹב טוֹב וְיִהְיֶה טוֹב! אֵל נָא תִזְעַק, עוֹד תִּהְיֶה בְּכָרִי הַמְצֻוֶה שֶׁל הַנְּכָדִים!"

"כִּכְל שַׁעַת קִשָּׁה", אוֹמַר ר' מִיכָאֵל – וּבְכִיתִי סָבְלוֹ מַצַּעַר גְּדוּל בָּנִים – "הִיִּיתִי מְצַיֵּר לַעֲצָמֵי אֶת פְּנֵי הַקְּדוּשִׁים שֶׁל הָרַבִּי, וּמְלוֹת הַיְחִידוֹת הָאֲמוּרוֹת, וְנִהְיֶה לִי טוֹב עַל הַלֵּב".

<< הרבי

בשיחה משנת תשכ"ו שאותה נלמד עכשיו, הזכיר הרבי את הפתגם הזה והקדיש שיחה שלמה בה הסביר את המקור לכך בדברי חז"ל:

ישנו פתגם "חשוב טוב - יהיה טוב", וכן היה כבוד קדושת מורי וחמי עונה לכמה וכמה שאלות, וכידוע הסיפור עם אדמו"ר הצמח צדק בזה.

לתלמיד
עמ' 3

והנה ישנם כאלו שרוצים בכל ענין מהו המקור לכך, הנה באמת יש לזה מקור מזוהר מפורש: "כגוונא כו' חדווא דלמעלה", היינו שלפי אופן השמחה של האדם למטה הנה לפי אופן זה הוא למעלה.

מקור 2 ספר הזהר, פרשת תצוה, דף קפ"ד עמוד ב' [מתורגם]

וְעוֹלָם הָעָלְיוֹן לֹא נוֹתֵן לוֹ (לְעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן), אֲלֵא כְּמוֹ שֶׁהוּא עוֹמֵד. אִם הוּא קִיִּים בְּהָאֶרֶץ פְּנִיִּים מְלֻמְטָה, כְּמוֹ כֵּן מְאִירִים לוֹ מְלֻמְעָלָה. וְאִם הוּא עוֹמֵד בְּעֶצְבוֹת, נוֹתֵן לוֹ 'דִּין' כְּנֶגְדּוֹ.

לתלמיד
עמ' 3

המכתב הבא נכתב על ידי הרבי ה"צמח צדק" לאדם שעבר זמן קשה, בו הוא מעודדו להימנע ממחשבות מדכאות ולהשתדל לחשוב טוב. כדי לעודדו, הוא מספר לו סיפור שהתרחש בינו לבין סבו הגדול – אדמו"ר הזקן – שעות ספורות לפני הסתלקותו:

מקור 3 אגרות קודש הצמח צדק עמ' שנד ואילך

כְּמוֹ שֶׁשְׂמַעְתִּי מִפֶּה קְדוֹשׁ שֶׁל כְּבוֹד אֲדוֹנֵי זְקֵנֵי מוֹרֵי וְרַבֵּי זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה נִשְׁמָתוֹ עֲדוֹן, בְּפִיעֵנָא, שְׂאֵמֵר בְּזַה הַלְשׁוֹן: אֲשֶׁר כִּן הָיָה הָרַב הַמְּגִיד אוֹמֵר עַל הַפְּסוּק "וְעַל דְּמוֹת הַפְּסָא דְּמוֹת כְּמֵרָאָה אָדָם עָלְיוֹ מְלֻמְעָלָה כו'" שֶׁכְּפִי הַמְּדָה שְׂאָדָם מְרָאָה מְלֻמְטָה – מְרָאִין לוֹ מְלֻמְעָלָה.

לתלמיד
עמ' 3

בספר יחזקאל, מתאר הנביא את מחזה האלוקים שראה. בין הדברים הוא אומר, "כְּמֵרָאָה אָדָם עָלְיוֹ מְלֻמְעָלָה". דורשת מכך תורת החסידות, שהאדם מלמעלה הוא מְרָאָה מהאדם למטה – מה שהאדם למטה מראה, את זה הוא מקבל מלמעלה.

וְלִכֵּן מֵנַע אוֹתִי מְלֻשׁוֹרֵר נִגּוֹן שֵׁישׁ בּוֹ מְרָה שְׁחָרָה, כִּי הַתְּפִלָּתִי הַמְּעַרִּיב שֶׁקָּדָם מִיתָתוֹ כְּנִגּוֹן שֵׁישׁ בּוֹ מְרָה שְׁחָרָה, וְהַמְּתִין לִי עַד שֶׁסִּימְתִי אֶת הַתְּפִלָּה וְאָמַר לִי זֹאת.

כדי להבין את עוצמת הסיפור יש להקדים מעט רקע. בשנת 1812 התרחשה מלחמה עקובה מדם בין רוסיה לצרפת. אדמו"ר הזקן צידד בניצחון רוסיה, והסביר שזה יעשה טוב ליהודים מבחינה רוחנית. באותה תקופה, נחלו צבאות נפוליון ניצחונות בשדה הקרב, והרבי הזקן ופמלייתו נאלצו לנוס מביתם בעקבות הצבא הרוסי הנסוג. הצרפתים הצהירו שהם מחפשים את הרבי שתומך ברוסים.

המסע אך שבועות רבות, הכפור היה בעיצומו ואדמו"ר הזקן היה חולה מאוד. לקראת שבת הם הגיעו לכפר נידח בשם פייענא, בו לא גר אפילו יהודי אחד, אך הם היו חייבים לעצור לפני כניסת השבת. לאחר מאמצים מרובים, הסכים גוי אחד להכניסם למחסן שלו... המצב היה קשה, מדכא וחסר תקווה. נכדו הנאמן של אדמו"ר הזקן – הצמח צדק, שהיה בן המשפחה הקרוב ביותר שהיה עמו במשך כל אותו הזמן, התפלל ערבית, ושזר בה ניגון של מרידות ועצב. סבו, אדמו"ר הזקן, ששכב במיטת חוליו, מצא לנכון למנוע ממנו מלנגן זאת. לאחר שסיים את התפילה, הוא סיפר לו את ה'תורה' ששמע מרבו – המגיד, שמלמעלה משפיעים לאדם בהתאם למצב הרוח שהוא מראה בעצמו. ולכן חייבים להישמר מאוד ממרה שחורה.

שעות ספורות לאחר מכן, הסתלק אדמו"ר הזקן...

הרבי סיפר זאת באחת ההתוועדויות (כ"ג טבת תשי"ט), וסיים, "היו בשמחה, נגנו ניגון שמח, ומלמעלה יראו לנו גם כן תנועה דומה²".

מפני חשיבות הדברים, שדומה שממש נכתבו לזמננו, נקרא חלק נוסף מהמכתב:

איך אפשר שלא לפחד?

...לִשׁ גַּם כֵּן פִּחַד שֶׁהָאָדָם גּוֹרֵם לְעֶצְמוֹ, וְהַבְּחִירָה וְרִשּׁוֹת נְתוּנָה לוֹ לְמֵנַע עֶצְמוֹ מִמְּוֹן. וְרָאָה בְּרוּרָה בְּזַה הוּא, מְאִשֵּׁר נְצֻטְוִינוּ בְּלֵאוּ, שֶׁלֹּא לְעִרְץ וְלִפְחָד בְּמִלְחָמָה, כְּמוֹ

לתלמיד
עמ' 4

א. ראה בשיחת ש"פ שמות ה'תשכ"ו: "כידוע שאדמו"ר האמצעי לא ה' בכפר פייענא בעת ההסתלקות, ור' חיים אברהם לא ה' אז בקו הבריאות, ואילו ר' משה ה' מעברו השני של הגבול (בכד של נפוליון), ונשאר רק הצ"צ".
ב. באותה התוועדות הרבי ציין עובדה מדהימה: "המגיד נסתלק בשנת תקל"ג, וא"כ, שמע זאת רבינו הזקן מהמגיד בשנת תקל"ג או לפנ"ז. ובשנת תקע"ג, לאחר ארבעין שנין שקאי אדעתא דרבי, גילה זאת להצ"צ".

שְׁפָתוֹב: "אל ירך לְבַבְכֶם". וְלִכְאוּרָה זֶה פְּלֵאִי, וּמָה יַעֲשֶׂה אִם מִכָּל מְקוֹם, לְבוֹ הוֹמָה עָלָיו וּמִפְּחָד, בְּרֵאוֹתוֹ דְּמִי מִלְחָמָה?! וְיִדוּעַ שְׁכָל הַמַּצּוֹת אֵינָן אֲלֵא בְדָבָר שֵׁשׁ לְאָדָם בְּחִירָה עַל זֶה לַעֲשׂוֹתוֹ, אוֹ לִמְנַע מִלַּעֲשׂוֹתוֹ!

לא לחשוב ולדבר על הפחד

אֵךְ הָעֲנִיָּן, שֵׁשׁ לְכָל אָדָם שֶׁלֵּשׁ לְבוּשֵׁי הַנֶּפֶשׁ - מִחֻשְׁבָּה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה, וְהֵם עֹקֵר בְּהִנְהֻגַת הָאָדָם, וּבָהֶם הַבְּחִירָה וּרְשׁוֹת נְתוּנָה לְחֹשֶׁב וּלְדַבֵּר וּלַעֲשׂוֹת פְּרִצוֹנוֹ בְּמוֹחוֹ. וְאִם אֵף אִם מִפְּחָד בְּלִבּוֹ, יוּכַל לְסַלֵּק הַמִּחְשְׁבָה דְּבוּר וּמַעֲשֵׂה, וְהָעֹקֵר שֶׁלֵּא לְחֹשֶׁב וּלְדַבֵּר מִזֶּה כְּלָל, אֲלֵא לְצַד הַהַפּוּךְ כִּנְ"ל. וְעַל זֶה נִצְטוּיָנוּ "אל ירך לְבַבְכֶם", כְּלוֹמֵר: לֹא תִחְשְׁבוּ בְּעֲנִיָּן הַפְּחָד² וְכָל הַמְּבָהִיל עֲצָמוֹ וּמִחְשְׁבֵי מִחְשְׁבוֹת כו', עוֹבֵר בְּלֵא תַעֲשֶׂה. וּמִיֵּד שֶׁלֵּא יִחְשַׁב בְּזֶה כְּלָל, מִמִּילָא יִתְבַטֵּל גַּם הַפְּחָד שֶׁבְּלִבּ. וְעַל כֵּן פָּנִים, מִיֵּד יִהְיֶה הַפְּחָד כְּאֵלוֹ הוּא יִשָּׁן וְאֵינוֹ נִרְגָּשׁ בְּגוֹף. וּבְמִשְׁךְ יָמִים אֲחָדִים יִתְבַטֵּל לְגַמְרֵי, עַד שֶׁלֵּא יִפֹּל בְּמוֹחוֹ כְּלָל, אֲפִלּוֹ דִּרְךְ מִחְשְׁבוֹת זְרוֹת.

לחשוב על דברים משמחים

אֵךְ עֹקֵר הַסֵּחַ הַדַּעַת וְהַמִּחְשְׁבָה הוּא עַל יְדֵי שֵׁשׁמוֹר מִחֻשְׁבָּתוֹ לְהַלְבִּישָׁה בְּעֲנִיָּנִים אֲחָרִים, דְּהֵינּוּ אֲפִלּוֹ בְּעֲנִיָּנִים שֶׁל הָעוֹלָם הַזֶּה הַנִּצְרָכִים וּמִשְׁמָחִים, וּבְתוֹרַת ה' הַמְּשֻׁמָּחִים לֵב, דְּבַר יוֹם בְּיוֹם בְּקִבְעוֹת עֵתִים לְתוֹרָה, וּבְכַרְטָע עִם עוֹד אֲחָד. הֵן בְּנִגְלָה כְּמוֹ בְּאַרְחַ חַיִּים, הַלְכוֹת בְּרִכּוֹת הַשַּׁחַר, וּקְרִיאַת שְׁמַע וְתַפִּלָּה, וְכַדוּמָה, וּבְפִנְיָמִיּוֹת הַתּוֹרָה בְּכַתְבִּים וְכַדוּמָה.

וְגַם עוֹד זֹאת שֶׁלֵּא לְדַבֵּר בְּעֲנִיָּנִים שֶׁל מְרָה שְׁחָרָה חֵס וְשְׁלוֹם, רַק אֲדַרְבֶּה לְהִרְאוֹת בְּעֲצָמוֹ תְּמִיד תְּנוּעוֹת מְשֻׁמָּחוֹת, כְּאֵלוֹ הוּא מְלֵא שְׂמֵחָה בְּלִבּוֹ, אֵף עַל פִּי שֶׁאֵין בְּלִבּוֹ כֵּן בְּשַׁעַת מַעֲשֵׂה, וְסוּפוֹ לְהִיזוֹת כֵּן. וְהַטַּעַם בְּזֶה הוּא: כִּי לְפִי הַמַּעֲשִׂים וְהַפְּעֻלוֹת אֲשֶׁר הָאָדָם עוֹשֶׂה, נִקְבָּע אַחֵר כֵּךְ בְּלִבּוֹ. וְכֵמוֹ שֶׁכְּתֹב הַרְמְב"ם סוּף פָּרָק א' מֵהַלְכוֹת דְּעוֹת, וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: "יַעֲשֶׂה וְיִשְׁנֶה וְיִשְׁלֵשׁ בְּמַעֲשָׂיו שֶׁעֲשָׂה עַל פִּי הַדַּעַת כו' וְיִקְבָּעוּ הַמַּדּוֹת בְּנִפְשׁוֹ". וְאֵז יִקְבָּעוּ וְכֵכָה יַעֲרָה ה' רוּחַ מְרוֹם בְּשִׂמְחָה וּבְטוֹב לְכָב.

בסיום המכתב, כותב הצמח צדק את מה שלמדנו קודם – מה שמע מסבו – שיש להיזהר מלהיות במרה שחורה, כי מלמעלה משפיעים לאדם באותה צורה שהוא מתנהג, ולכן חשוב מאד להיות בשמחה.

1. כמו שכתוב בשמונה פרקים לרמב"ם פרק ב'.
2. וכן פירש הרמב"ם פ"ה מהל' מלכים.

ב. כוחם של מחשבה ודיבור

<< הרבי

אמנם בהיות אשר אין פוסקים הלכה מהזהר, הנה יש לזה ראייה גם כן מנגלה, ובפרשה זו.

לתלמיד
עמ' 5

הפחד של משה רבינו

מקור 4 ספר שמות, פרק ב', פסוקים י"א-ט"ו.

ויהי בימים ההם, ויגדל משה, ויצא אל אחיו וירא בסבלתם, וירא איש מצרי מכה איש עברי מאחיו. ויפן פה וכה וירא כי אין איש, ויך את המצרי ויטמנהו בחול.

לתלמיד
עמ' 5

רש"י

מכה איש עברי. מלקהו ורודהו. ובעלה של שלומית בת דברי הנה ונתן עיניו בה, ובלילה העמידו והוציאו מפיתו, והוא חזר ונכנס לפית וכא על אשתו, כסבורה שהיא בעלה, וחסר האיש לביתו והרגיש בדבר, וכשראה אותו מצרי שהרגיש בדבר, הנה מכהו ורודהו כל היום (בכוונה להרגו).

ויצא ביום השני, והנה שני אנשים עברים נצים, ויאמר לרשע: למה תכה רעה. ויאמר: מי שמך לאיש שר ושפט עלינו? הלהרגני אתה אמר פאשר הרגת את המצרי?! וירא משה, ויאמר: אכן נודע הדבר.

וישמע פרעה את הדבר הזה, ויבקש להרג את משה. ויברח משה מפני פרעה, וישב בארץ מצרים וישב על הבאר.

רש"י

וירא משה. כפשוטו. ומדרשו: דאג לו על שראה בשרא אל רשעים דלטורין, אומר מעתה שמא אינם ראויין להגאל

אכן נודע הדבר. כמשמעו. ומדרשו: נודע לי הדבר שהייתי תמה עלי, מה חטאו שראל מכל שבעים אמות להיות נרדים בעבודת פרה, אבל רואה אני שהם ראויים לכה.

<< הרבי

מהו החידוש בפירוש הפשוט?

והנה לכאורה תמוה, למה צריך רש"י לפרש - "כפשוטו"? הרי זה דבר המובן בדרך ממילא, אשר גם ילד ב'חדר' יבין מדוע ירא משה. כי הרי אתמול כשהרג את המצרי הנה "ויפן כה וכה וירא כי אין איש כו'", ואז דוקא הרג את המצרי, וגם הטמינו בחול. ואם כן, הרי מובן ופשוט שעכשיו כשנודע לו אשר כבר יודעים מזה, הנה מובן שלכן היה ירא, ואמר "אכן נודע הדבר", ומה בא רש"י כאן לפרש?

לתלמיד
עמ' 5

הרי כל ילד שקורא את הסיפור, מבין שמשה פחד שהמאורע של הריגת המצרי יתפרסם, שהרי הוא בדיק קודם

הבעיה היא שהוא גם אמר זאת...

ובפרט שזה התבטא גם בדיבור - "ויאמר משה אכן נודע הדבר". זה לא נשאר רק במחשבה בלבד, אלא בא גם כן בדיבור.

לתלמיד
עמ' 6

וכמבואר ב'היום יום' פתגם הבעל שם טוב אודות לשון הרע, שזהו ענין שהורג שלשה - המדבר, השומע, והמדובר. ולכאורה צריך להבין: בשלמא על המדבר והשומע, מובן מדוע זה פועל עליהם, מכיון שהיה בידם שלא לדבר ולא לשמוע. אך האיך זה פועל על המדובר? הרי לא היה בידינו לעשות כלום! מה הוא כבר יכל לעשות? ומבואר בזה, אשר כל זמן שהרע של הזולת לא בא עדיין בדיבור של השני, הנה אז אין הרע בגילוי עדיין... אמנם כשבא כבר בדיבור של שני, זה מוציא את הרע בגילוי... וזהו ההסבר לכך שלשון הרע הורגת שלשה - כי זה פועל גם כן על המדובר.

לתלמיד
עמ' 7

ועל דרך זה בנוגע לעניינינו: אם 'ויירא משה' היה מתרחש רק במחשבתו של משה, הנה אזי לא היה קורה "וישמע פרעה"... (כיצד ידע פרעה מה שמתרוצץ במחשבתו של משה רבינו?). אמנם כש'ויאמר' - היינו שבא בדיבור בגלוי - הנה זה פעל ש'וישמע פרעה' כו'.

וזה מפרש רש"י ב'כפשוטו'. היינו שמשה היה ירא כפשוטו. אף שבאמת היה צריך להיות "חשוב טוב - יהיה טוב", לפועל הוא לא חשב טוב, וזה התבטא גם בדיבור "ויאמר אכן נודע הדבר כו'", וכל זה פעל ש'וישמע פרעה".

בחלק זה מדגיש הרבי נקודה משמעותית נוספת: הבעיה אצל משה היתה כפולה - לא רק שהוא לא חשב בצורה חיובית, הוא אף אמר זאת בדיבור. כאשר אומרים על מישהו לשון הרע, גורמים ל'רע' שלו להתבטא ולהתחזק. וכיון שהוא אמר זאת, הוא חיזק את הרע אצל דתן ואבירם וגרם שהם ילשינו עליו.

אפשר אולי להמחיש את הענין באותיות גשמיות יותר, בהבדל בין שיטתו הפסיכולוגית של פרויד ובין שיטתו של פרנקל. שיטת פרויד היא, שהאדם מונע מיצרים קדומים שדוחפים אותו לשרוד, להתענג וכן הלאה. דוקטור פרנקל דגל בשיטה הפוכה, שלפיה האדם מחפש משמעות בחייו ומוכן להקריב לשם כך. הוא היה רגיל לומר: כאשר אתה אומר לאדם שיש משמעות לחייו, ואתה מאמין בו שהוא אדם מוסרי שרוצה לעשות טוב - אתה מעודד אותו להתרומם. אך כשתאמר לו כל הזמן שהוא יצור שמונע מיצרים קדומים ודחפים שרוצים רק עונג והישרדות, באופן טבעי הוא אכן יחתור לשם.

ולענייננו: כאשר שני אנשים מדברים על רוע מידותיו של אדם שלישי, הם מפתחים ומדגישים אותן, ומעודדים את נפשו של אותו אדם, בתת המודע שלו, להוציא אותן לפועל. דבר זה מדגיש את חשיבות הזהירות מלדבר לשון הרע, ובכלל, מלומר בדיבור דברים לא טובים. ולהיפך, להרבות בדיבור חיובי ואופטימי ככל האפשר.

ג. להיות בטוחים שנצלח את הקשיים

המחשבה האופטימית פועלת

וההוראה בזה היא: הנשמה ירדה למטה, ובעולם הזה ישנם כמה וכמה מניעות על קיום התורה והמצוות. הנה, אל לו לחשוב שלא יוכל להתגבר על המניעות כו', אלא עליו לחשוב טוב ואז יהיה טוב! צריכים לחשוב אשר בודאי יוכל לעשות זה ויש לו את הכח לזה, וזה יפעל! מכיון שכאשר "חושבים טוב - אכן יהיה טוב".

לתלמיד
עמ' 8

מקור 7 ויקרא ובה, פרק ל"ה, ה'

המדרש מונה כמה דברים שבזכותם נגאלו אבותינו ממצרים. אחד מהם הוא שלא שינו את שמם; הם שמרו על השמות העבריים, ולא בחרו לעצמם שמות לועזיים.

בשביל ארבעה דברים נגאלו ישראל ממצרים: (1) שלא שנו את שמם (2) ואת לשונם (3) ולא אמרו לשון הרע, (4) ולא נמצא ביניהם אחד מהן פרוץ בערונה.

לתלמיד
עמ' 8

לא שנו את שמן: ראובן ושמעון ירדו, ראובן ושמעון עלו, לא היו קורין ליהודה ויפא, ולא לראובן ולגיאני, ולא ליסוף ליסטים, ולא לבנימין אלכסנדרים.

הפירוש הפשוט במדרש הוא, שבזכות זה שבני ישראל שמרו על השמות היהודיים שלהם, הם זכו לגאולה. הם ירדו למצרים עם השמות העבריים – ראובן ושמעון, וכך הם גם יצאו ממצרים לאחר 210 שנים.

<< הרבי

הרבי מדייק מלשון המדרש דבר נוסף, הנותן משמעות עמוקה יותר לדברים:

מבואר במדרש על 'ואלה שמות ש'ראובן ושמעון ירדו - וראובן ושמעון עלו'. ולכאורה תמוה: מה החידוש כאן ש'ראובן ושמעון ירדו? הרי ההדגשה היא על כך ש'ראובן ושמעון עלו! ואם כן, המדרש היה צריך להדגיש זאת על היציאה ממצרים ולא על הירידה למצרים.

לתלמיד
עמ' 8

והביאור בזה הוא כנ"ל: מיד כאשר 'ראובן ושמעון ירדו' הנה מיד הם ידעו ש'ראובן ושמעון עלו'. היינו: מיד כשירדו לגלות הנה כבר הוא צריך לדעת ש'ראובן ושמעון עלו' - היינו שיש לו נתינת כח שיוכל לצאת מהגלות. וכאשר הקב"ה שולח יהודי לגלות, יודע היהודי שיש לו את הכח לכך, כי באם לא היה לו את הכח לזה - לא היו שולחים אותו! ולכן הנה בודאי יש לו כח על זה, והרי לפועל יהיה "כי לא ידח ממנו נדח", בביאת משיח צדקינו, "בנערינו ובזקנינו" עד ש"לא תשאר פרסה", בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

העובדה ש'ירדו למצרים' בידיעה ובביטחון שהם גם יעלו, היא זאת שנתנה להם את הכוח לעבור את הכול עד לגאולה המובטחת. המחשבה שיהיה טוב, היא זאת שפעלה שאכן היה טוב.

משיחת שבת פרשת שמות ה'תשכ"ו, בלתי מוגה
שיחות קודש תשכ"ו, עמוד 150 ואילך

מראות קודש

לצפייה בסרטון ערוך של ג'ם על "חשוב טוב - יהיה טוב" (9 דקות), לחץ על הקישור או סרוק

<https://jemtv.page.link/PqE5>

ד. שמחה בזמן המלחמה

לפני חמישים שנה - בשנת תשל"ד, פרצה מלחמת יום הכיפורים. המלחמה פרצה בהפתעה וצבאות האויב הצליחו לחדור לארץ, להרוג מספר גדול מאוד של חיילים ולקחת רבים בשבי. כוחות הביטחון של ישראל נתפסו לא מוכנים, וברחובות ארץ ישראל והעולם היהודי כולו שררה פאניקה.

היום השלישי לאחר תחילת המלחמה היה הקשה ביותר. הממשלה והמנהיגות הביטחונית היו מיואשים, ושר הביטחון דאז משה דיין הציע בישיבת הממשלה לחלק נשק לתושבי תל אביב על מנת שיוכלו להגן על עצמם.

ב-770 שבניו יורק, העתירו חסידים תפילה לה' למען העם היושב בציון.

<< הרבי

התוועדות בזמן מלחמה?

בי"ג בתשרי, שלושה ימים לאחר תחילת המלחמה, ערך הרבי התוועדות. בפתחתה הרבי שאל:

לכאורה יש צורך בהסברה: בשעה שיש מקום שיהודים עומדים במלחמה⁶ - מה מקום לערוך כאן התוועדות?

לתלמיד
עמ' 9

כאשר הרבי שאל את השאלה הוא בכה מאוד. לאחר מכן המשיך ואמר:

ר' לוי יצחק מבאָרדיטשוב כותב⁷ שהבעש"ט היה תמיד חוזר לפני הקהל - על הפסוק⁸ "ה' צלך", שהקב"ה הוא כמו "צל" של יהודי: כשם שה"צל" עושה אותם תנועות שעושה האדם (שממנו נעשה הצל), כך גם "ה' צלך", שכפי שיהודי מתנהג למטה, כך עושה גם הקב"ה כביכול.

וזהו גם מה שכתוב בזהר⁹: "בא וראה - כפי שיהודי מראה פניו מלמטה, כך מראים לו גם מלמעלה, וכאשר יהודי מראה פנים של חדוה, מראים לו חדוה מלמעלה (כפי שהזהר מאריך בזה בפרטיות).

ומובן, שהדרך לסייע בימים אלו היא על ידי אופן של שמחה, ששמחה פורץ גדר¹⁰.

במהלך ההתוועדות ובימים שלאחריה, עודד הרבי את החסידים להוסיף בשמחה על אף המצב, ואמר שזה ימשיך הארת פנים מלמעלה ועזרת ה' להצלחה במלחמה.

משיחת י"ג תשרי ה'תשל"ד, בלתי מוגה
תורת מנחם כרך ע"ד, עמוד 74

מראות קודש

לצפייה בסרטון של דקה וחצי, מדברי הרבי בהתוועדות, לחץ על הקישור או סרוק

<https://jemt.v.page.link/wjpe>

9. ח"ב קפד, ב.

10. ראה סה"מ תרנ"ז ס"ע רכג ואילך. ועוד.

6. הכוונה ל"מלחמת יום הכיפורים" שהיתה או בעיצומה.

7. קדושת לוי פ' נשא. וראה גם תו"מ חס"א ע' 200 הערה 58. וש"נ.

8. תהלים קכא, ה.

הוראות לחיים:

אנו יכולים ללמוד מהשיחה שעתה למדנו שני מסרים מרכזיים לימים אלו:

א. לחשוב טוב. כפי שהרבי אמר במפורש בזמן מלחמת יום הכיפורים, ובעוד מאות ואולי אלפי הזדמנויות. לחשוב טוב זה לא רק תרגיל פסיכולוגי חיובי, אלא ממש משנה את ההשפעה שמקבלים מהקב"ה. כאשר אנו שמחים ומאירי פנים, הקב"ה משפיע עליו באותה מידה.

ב. להיזהר מאוד לא לדבר בצורה שלילית על יהודים. משום שכאשר אנו מדברים בצורה כזאת, אנו פועלים שהמידה הרעה של אותו אדם תתגבר ותצא לפועל. כשם שהיה אצל משה רבינו, כאשר הוא התבטא שהוא חושש שדתן ואבירם ילשינו עליו, וזה גרם להם לעשות זאת.

בימינו, כאשר הקיטוב בחברה כה חמור ומפלג, ואנשים מטיחים אחד בשני מילים קשות, יש לדעת שלמילים יש כוח הרסני. אם אנו כותבים על מישהו או על ציבור מסוים דבר שלילי, אנו גורמים למידה זו – שאולי קיימת אצלו ב'קטנה' – להתפתח, לגדול ולהשפיע לשלילה.

אדרבה, עלינו להחמיא אחד לשני ולומר רק דברים טובים אחד על השני. רק כך נעזור איש לרעהו לממש את היכולת החיובית שבנו – וביחד לנצח את הגלות ולהביא את הגאולה האמיתית והשלמה בקרוב ממש.